

Сторінками книжкової колекції Ярослава Дранчука

(бібліографічний огляд)

З давніх-давен скарбницею духовного багатства, що поєднує минуле, сучасне і майбутнє, є книга. Історії відомі імена багатьох людей, які присвятили життя зібранню цих пам'яток людської думки. В нашому краї одним з них є - Ярослав Васильович Дранчук. Нещодавно він подарував бібліотеці академії книги зі своєї власної книгозбірні. Серед них ґрунтовні науково-популярні, енциклопедичні, довідкові та художні видання, загальна кількість яких перевищує шість сотень. Особливу увагу, хочеться звернути на видання, про драматичні події збройної боротьби за Українську державу. Історія Визвольної боротьби українського народу першої половини ХХ століття - найбільш утаємниченої, суперечливої і жорстокої доби змагань за державність України ще багато років буде в центрі уваги істориків. Найактивніший дослідник історії Визвольної боротьби українського народу першої половини ХХ століття - Роман Коваль, громадський діяч, письменник, краєзнавець, він щороку видає в якості автора та упорядника по кілька книг. В цих публікаціях автор досліджує маловідомі широкому загалу імена українців, які воювали у складі Армії УНР, Української галицької армії, Українських січових стрільців і повстансько-партизанських загонів Правобережної і Лівобережної України. З оглядом праць Р. Ковалю пропоную ознайомитися нашим читачам.

Суть історії ми осягаємо через долі людей. Це — її плоть, її «становий хребет». І коли автор художньо-наукової розвідки на історичну тематику керується переконанням, що «історик не той, хто досліджує минуле, а той, хто оживляє його», має до того ж талант, високі патріотичні почуття, працелюбність, готовий вивчити та переосмислити сотні й сотні архівних документів, додамо, абсолютно ще не введених у науковий обіг, — праця такого автора, безперечно, важить чимало. Однією з перших таких праць є книга: **Коваль, Р. Багрянні жнива Української революції: 100 історій і біографій учасників Визвольних змагань.**- К. : Укр. письменник, 2005. - 398 с.

. Пропоноване видання є збіркою драматичних історій та нарисів про учасників збройної боротьби за Українську державу. Події розгортаються в Києві

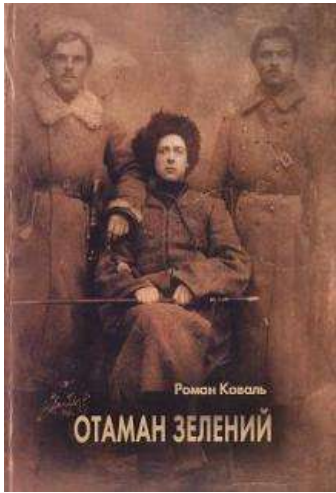
та на території сучасних Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Кіровоградської, Київської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Черкаської, Чернігівської, Харківської, Херсонської, Хмельницької областей, на теренах Волині, Галичини, Криму, Кубані, Дону, а також в Австро-Угорщині, Чехословаччині й на острові Лемнос в Егейському морі. Книга відтворює прогалини в нашій історичній пам'яті та оживляє її синів, які полягли в боротьбі за свободу і щастя нашої Батьківщини.

Ім'я Михайло Гаврилко мало про що говорить сучасній людині. Хоча історія його життя і творчості могла б стати сюжетом до захопливої науково-пригодницької книжки. Вихідець з козацького роду, він стояв біля початків увічнення в монументах пам'яті Кобзаря, брав участь у конкурсах на пам'ятник Шевченку у Києві до століття його дня народження, навчався майстерності в Петербурзі, продовжив навчання в Кракові та Парижі – в учня Огюста Родена. Воював на фронтах Першої світової. Був співорганізатором Союзу Визволення України, легіону Українських Січових Стрільців, згодом як комісар УСС відкривав українські школи на Волині. Крім того, товаришував із Богданом Лепким, одружився на двоюрідній сестрі знаменитої оперної співачки Соломії Крушельницької. Після такої біографії дивуєшся, що мало хто чув навіть ім'я Михайла Гаврилка, не те що про його роль в історії України. Книга: **Коваль, Р. М. Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею: історичний нарис.** - К.; Вінниця : Історичний Клуб "Холодний Яр"; Державна картографічна фабрика, 2011. - 470 с. - вертає із забуття цього шляхетного чоловіка, геніального митця, вояка і творця українського війська, духовного нащадка Тараса Шевченка. "Про Михайла Гаврилка я почав писати як про отамана, адже це головна тема мого зацікавлення. А виявилось, що написав книжку про митця. Якраз про повстансько-партизанський рух у книзі небагато. Значно більше про Гаврилка як автора Шевченкіани, творця образів Франка, Шашкевича та інших наших видатних діячів", - зазначив Роман Коваль.

Життя і діяльність Отамана Зеленого в значній мірі відображає стихію українського визвольного руху 1917-1920 рр., яка змітала всіх і вся, в своєму стремлінні отримати заповітну – Землю і Волю. Данило Ількович Терпило (більше відомого під ім'ям отамана Зеленого)

належить до когорти тих видатних діячів вітчизняної історії, які

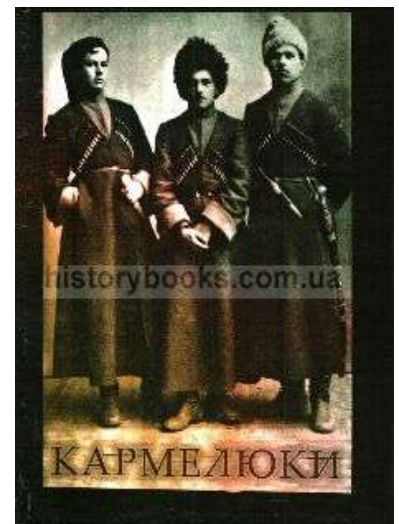

поступово, крок за кроком, повертаються до нас з історичного небуття. **Коваль, Р. М. Отаман Зелений: історичний роман. - Вид. друге, доп., випр. - К.; Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. - 462 с.**

У книзі розповідається про отамана Зеленого - члена партії есерів (соціалістів-революціонерів), організатора селянського руху на південь від Києва, прихильника Української Народної Республіки. Про його драматичні стосунки із Симоном Петлюрою, боротьбу проти Червоної армії та денікінців у 1919-1921 роках. Події відбуваються на території сучасних Київської, Чернігівської, Черкаської, Вінницької, Хмельницької та Львівської областей, а також у м. Києві. Книга вразить читача багатими і надзвичайно цікавими додатками, серед яких є спогади старшин УГА Луки Луціва та Василя Ілащука, спогади старшини Осадного корпусу Січових стрільців Осипа Думіна (Антон Крезуба) про перебування в 1921 році у Гощівському партизанському загоні та повстанському загоні ім. отамана Зеленого.

Ще одну із, невідомих донедавна широкому загалові, сторінок вояцьких спогадів опублікував Р. Коваль збірці під назвою: **"Кармелюки: до історії Запорозького полку ім. отамана Янка Кармелюка Армії УНР / ред.-упор. Р. Коваль. - К.; Вінниця : Історичний клуб "Холодний Яр"; Державна картографічна фабрика, 2012. - 159 с.**

Головний твір збірки – рукопис невідомого автора «Короткий нарис історії Запорозького куреня ім. отамана Янка Кармелюка» написаний під час перемир'я на українсько-російському фронті – від 19 жовтня до 11 листопада 1920 року (його у ЦДАВОВУ розшукав Віктор Моренець). Він описує історію формування, походів, боїв та поневірянь згаданого підрозділу армії УНР. Сформований наприкінці грудня 1917 р. в Кам'янці-Подільському, курінь пройшов за два роки з сотнями боїв по всій Україні. А також нариси Романа Ковалю про старшин-кармелюківців і документи про цю звитяжну українську частину. У передмові до книжки, під назвою "Вони не боялись бою, а рвались до

нього” Роман Коваль пише: “Незважаючи на те що Кармелюцький курінь і Кармелюцький полк – видатні своїми перемогами українські

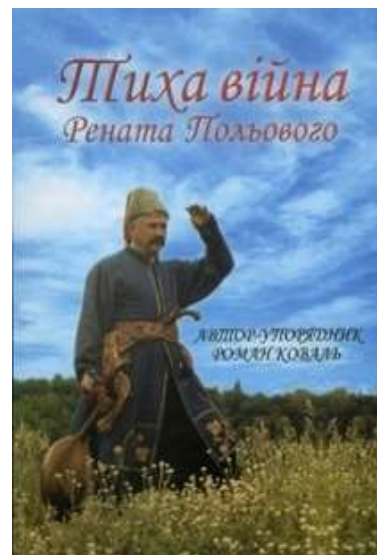
частини, про них досі не було жодної історичної розвідки. Не виходиш з дива, адже на бойовому прапорі кармелюків – сотні перемог...”

Коваль, Р. М. Тернистий шлях кубанця Проходи: До історії 1-ї Сірої, 2-ї Волинської і 3-ї Залізної дивізій Армії УНР: докум. роман; Бібліотека Історичного клубу "Холодний Яр". - К.; Вінниця : ДКФ, 2007. - 402 с

. У книзі розповідається про долю кубанського українця Василя Проходи, його участь у Першій світовій війні, перебування в австрійських таборах Йозефів і Терезин, просвітницьку працю в Оріхові, участь у Визвольній боротьбі у складі 1-ї Сірої, 2-ї Волинської та 3-ї Залізної дивізій Армії УНР, перебування в польських таборах Пйотркува-Трибунальського, Стшалкова і Щипшорна, навчання в Українській господарській академії в Подєбрадах, а також про випробування в Лук'янівській в'язниці м. Києва і таборах смерті Воркути.

Завдяки Роману Ковалю споруджено багато пам'ятників, встановлено меморіальні дошки, відновлено могили полеглих героїв і найменовано вулиці їхніми іменами. І ось новий пам'ятник – у вигляді книги. **Тиха війна Рената Польового: спогади / автор-упоряд. Р. Коваль; Бібліотека Історичного клубу "Холодний Яр". - К.; Вінниця : Історичний клуб "Холодний Яр"; Державна картографічна фабрика, 2011. - 1039 с.**

У книжці розповідається про Рената Польового, багатолітнього колимського в'язня, видатного інженера-винахідника, мецената, краєзнавця, учасника хору "Гомін", автора книг "Кубанська Україна", "Кобзарі в моєму житті" та "Моя боротьба (спомини)" члена Української Гельсінкської спілки. «Тиха війна Рената Польового» – це збірка творів самого Рената Петровича, а також спогадів про нього і його родину. Ця книга є посібником з історії України. З неї ми дізнаємося і про тих, хто боровся за Незалежність нашої Батьківщини зброєю, і про тих, хто дбав про рідну культуру і тим самим вів тиху війну за збереження української нації.

2012 р. вийшло нове дослідження Романа Ковалю на цей раз про Івана

Ремболовича – отамана півсотні Вільного козацтва на Чернігівщині в 1918 р., начальника зв'язку Дієвої армії УНР, учасника Другого зимового походу Української повстанської армії Юрка Тютюнника в листопаді 1921 р. 60 років рідні та історики не могли ознайомитися з "кримінальною" справою Ремболовича. Це нарешті вдалося Романові Ковалю, відтак ця справа лягла в основу його дослідження. Загалом у книжці опубліковано їх 373 – світлини,

листіки, карти, документи, більшість з яких унікальні."

Безперечно, вагомим здобутком Романа Ковалю є книжка: **Коваль, Р. М. Сто облич Самостійної України .- К. : Укр. пріоритет, 2013. - 430 с.**

Це книжка про людей, які творили Українську державу в роки Другої світової війни та в 1989 – 2013 роках, – про членів ОУН, вояків УПА, про письменників, кобзарів, художників, скульпторів, акторів, лікарів, редакторів, істориків, краєзнавців, науковців, журналістів, інженерів-винахідників, педагогів, екологів, фольклористів, етнопсихологів, народних депутатів України, дипломатів, нащадків вільних козаків, повстанських отаманів, вояків Армії УНР, членів Центральної Ради та Гетьмана України Павла Скоропадського. В основу покладено публікації в газеті "Незборима нація" за 1994 – 2013 роках та інших виданнях.

Героїчні сторінки українських визвольних змагань початку 20-го століття – невичерпне джерело натхнення для боротьби навіть сто років по тому. Висловлюємо щирі подяку за зібрані матеріали Ярославу Дранчуку і впевненість, що подаровані Вами книги знайдуть своїх читачів та будуть їм корисними, сприятимуть освіті, вихованню молодого покоління, відродженню культури та духовному зростанню. Віримо, що Ваша добра справа повернеться Вам добром.

О. Ставінська